

VI

«Не плач, моя голубко сизокрила,
Мое ти сонце, квіте мій рожевий!
Се божа воля, обов'язку сила,
Що нас нараз із висоти спихає
В глибоку пропасть. Власть, багатство, слава,
Все те, що досі окружало нас,
Всміхалось нам, пестило нас, кохана,—
Все те лиш сном було. Пресвітлий Індра
Шле свого слугу, щоб нас збудив.
Не плач же, серце! Не в тім блиску й славі,
Не в власті царській, шатах і палатах
Лежало щастя наше, а в любові
Взаїмній, щирій, в нашому дитяті.
Сих скарбів нам ніхто не відібрав
І відібрати не може. Так успокійся ж!
Важкая проба жде нас, та її
Знесімо мужньо, з супокійним серцем,
Щоб не загибеллю було для нас
Се лихо, а заслуги джерелом!»

Так потішав дружину Гарісчандра,
Коли під ніч, беззахисний і голий,
Погрозою брахманського прокляття
Прогонений, з палат і з міста свого
В далеку йшов, непевною дорогою.
Обтерла очі Сайвія прекрасна
І, взявши хлопчика за руку, боса,
Ледве одіта, мовчки, тихо йшла
За мужем.

Город весь заворушився.
Айодії міщани як уздріли,
Що цар їх геть іде, немов невольник,
Юрбою вийшли всі за ним і стали
Поперек шляху, впали на коліна
І слізю почали благать його:
«Куди се, наш володарю, спішиш,
Нас бідних без опіки покидаєш?
Кому віддав ти в руки нас? Чи він,
Новий наш пан той, висохлий як скіпка,
Зуміє нас в пригоді боронити?
Чи схоче він судити нас по правді
І милувать по-людськи, скоро міг
Тебе, наш соколе, обдерти з власті
Й без милості під ніч прогнать із дому,
З-поміж людей, мов дикую звірюку?»

Почув се Гарісчандра, зупинився
І супокійно до міщан промовив:
«Брати мої і діти, не сумуйте!
Не плачте наді мною і пустіть
Мене туди йти, де могуча доля
Встелила нам дорогу. Спогадайте,
Що не без волі божої се чиню.
Коріться своєму владарю новому,
Мені ж простіть, коли в чім не по правді,
По людській слабості й нерозумінню
Я з вами поступив, і прощавайте!»

Жінки Айодії поперек шляху
Його забігли й так заголосили:
«Куди ж ти йдеш від нас, красітко наша,
Наш квіте запахущий, наша мати?»

Побудь іще одну хвилину з нами,
Най наші очі, мов ті божі бджоли,
Впиваються красою личка твого!
Коли ж тебе побачимо оп'ять?
О горе! Той, що ще сьогодні рано
На слоні їхав, а довкола нього
Юрбою слуги, перед ним князі,
При нім брахманці, а за ним вельможі,—
Той пішки ось іде й каміння гостре
Під босі ноги підгорта! За ним
Препишна квітка, рано ще цариця,
Тепер убога, як рабиня, сумно
Спішить, дитя за ручку ведучи!
О біле личко, як же швидко ти
В дорозі сій від спеки почорнієш!
О кучері пахущі, як же швидко
Із шляху курява на вас насяде!
О біднее дитятко, як же ти
Знесеш сю довгу і тяжку дорогу?»

Почув се Гарісчандра, зупинився
І так крізь сльози до жінок сказав:
«Не завдавайте нам, о сестри, жалю,
Не віднімайте душам нашим силу
Тим голосінням! Дасть-то бог, ми ще
Побачимось у ліпшій стані з вами».

Почув се Вісвамїтра, що таємно
Ішов за ним, і, ставши серед шляху,
З погордою отак сказав до нього:
«Кшатріє віроломний! Тьфу на тебе!
Чи то твоє святе, велике слово,
Твої присяги, правда твоїх уст,
Що царство ти віддав мені своє,
У всім прирік мою сповняти волю
І зараз же з міщанами отсими
За городом вмовляєшся зрадливо,
Щоб знов мене з престолу того скинуть
І власть із моїх відобрати рук?»

Немов змія, вкололо Гарісчандру
Се слово в саме серце, та уста
Не сміли з Вісвамїтрою змагаться.

Схиливши смирно голову, він тільки
Одно промовив слово: «Йду вже, йду!»
І, взявши жінку дорогу за руку,
Прудкими кроками пустився йти.
Не здужала відразу слабосила
І ніжна жінка поспішить за ним,
Та ще з дитиною. Коли ж вона
Поперед Вісвамітру проходила,
Той разом палицю свою підняв
І вдарив нею бідную царицю.
Оглянувсь на удар той Гарісчандра,
Гарячі сльози полились з очей,
Та з уст його ні словечка докору
Не вийшло. Власним тілом заступив
Свою дружину, взяв дитя на руки
І ще раз вимовив: «Йду вже, йду».
А більше вже ні слова не промовив.